

Varno s soncem

A stylized sun logo with a yellow circular center and red triangular rays, positioned between the words 's' and 'soncem' in the title.

Osnovni namen programa Varno s soncem:

- otroke in njihove starše spodbuditi k zavedanju o nevarnosti delovanja sončnih žarkov,
- vzgoja otrok k pravilnemu samozaščitnemu ravnanju pred škodljivimi sončnimi žarki,
- otroke in njihove starše spodbuditi k doslednemu upoštevanju in izvajanju zaščitnih ukrepov ob izpostavljenosti delovanju sončnim žarkom,
- vplivati na spremenjen odnos do izpostavljanja sončnim žarkom v celotni populaciji Slovenije,
- z doslednim izvajanjem zaščitnih ukrepov v celotni populaciji dolgoročno zmanjšati pojavljanje rakavih obolenj kože v Sloveniji.

V šolskem letu 2016/2017 so se učenci od 1.–5 razreda in učenci 9. razreda vključili v projekt Varno s soncem.

Pri pouku smo z učenci pri različnih urah izvedli različne dejavnosti. Najprej smo učencem razdelili zloženko na temo Varno s soncem. Učenci so si zloženke pogledali in prebrali. Nato smo se o temi pogovorili in dogovorili, kako se bomo zaščitili pred soncem.

Vztrajajte pri odločitvi

- Odpoveste se sončenju in solariju.
- Omejite čas izpostavljanja soncu med 10. in 16. uro.
- Upoštevajte pravilo sence:
"Ko je senca krajša od telesa, poiščem ali naredim senco."
- V gorah in na vodi se zaščitite tudi ob oblačnih dneh.
- Z **ustrezno obleko** in vodoodpornimi kemičnimi varovalnimi pripravki se zaščitite tudi pri plavanju in vodnih športih.
- Dojenčkov in malih otrok, ki se še ne gibljejo samostojno, ne izpostavljajte soncu.
- Otroke zaščitite po enakih načelih kot sebe, prednost ima naravna zaščita.

Širite znanje

- Uporaba kemičnih varovalnih pripravkov NI namenjena podaljševanju izpostavljanja soncu in sončenju. Zagorelost ni več modni trend, ker ogroža zdravje naše kože. Porjavlost na propagandnih sporočilih je ustvarjena z uporabo samoporjavitvenih kozmetičnih pripravkov in pudrov.
- Vsak mesec si skrbno preglejte vso kožo, sluznice in nohte. Pri pregledu težje dostopnih mest zaprosite za pomoč bližnje.
- Opozorite zdravnika, če opazite:
 - razvoj novih tvorbo na koži ali v njej,
 - kožno znamenje, ki je drugačno od ostalih,
 - spremembo velikosti, oblike ali obarvanosti kožnih znamenj,
 - vlažnost ali krvavitve v predelu kožnih znamenj,
 - hrapava ali luščiča se žarišča, ki občasno krvavijo,
 - kraste ali rane, ki ne celijo,
 - bulice, izbočenja in zatrdline v koži
 - lise pod nohti ali na sluznicah.

Bodite vir pravih informacij in pozitiven zgled.

K upoštevanju priporočil za zaščito pred škodljivim delovanjem sončnih žarkov navajajmo tudi otroke in jim bodimo pozitiven zgled:

Med 10. in 16. uro se ne izpostavljam soncu.

Upoštevam pravilo sence: kadar je dolžina sence krajša od dolžine telesa, poiščem ali naredim senco.

Glavo zaščitim s širokokrajnim klobukom ali s kapo z dolgim ščitnikom v legionarskem kroju s podaljškom za zaščito uhljev in vratu.

Kadar se ne morem umakniti močnemu soncu, oblečem oblačila iz lahkih in gostih tkanin z dolgimi rokavi in hlačnicami. Boljšo zaščito pred soncem omogočajo ohlapna oblačila živih ali temnejših barv in oblačila v več plasteh.

Zaščita pred soncem z oblačili je najcenejša, najbolj predvidljiva, enakomerna in uravnotežena, zanesljiva, varna ter koži prijazna.

Kjer kože ne pokrijem z oblačilom, NI zaščiten!

Obrabljena in raztegnjena oblačila ne ščitijo pred delovanjem sonca.

Da oblačila ohranijo zaščitne lastnosti, skrbim za njihovo ustrezno vzdrževanje:

- perem brez dodajanja belil,
- uporabljam pralna sredstva z utrjevalci in osveževalci barv ali dodanimi UV absorberji.

Ko sem na močnem soncu, nosim oblačila z označeno visoko zaščito, tj. UPF (ultraviolet protection factor) najmanj 40+.

Oči zaščitim z očali ustrezne kakovosti (CE, UV 400) in oblike, ki onemogoča stranski prehod sončnega sevanja v oči.

Izpostavljene dele telesa dodatno zaščitim s kemičnimi varovalnimi pripravki, npr. s kremo za zaščito pred soncem z visokim sončnim zaščitnim faktorjem (SZF najmanj 30).

Pijem dovolj vode, da nadomestim izgubljeno tekočino.

Varno s soncem

Pravilna zaščita pred soncem

Želite ohraniti svojo kožo zdravo in mladostno? Izbira je vaša.

Naslov programa Varno s soncem: Nacionalni inštitut za javno zdravje. Združbo slovenskih dermatovenerologov, Društvo za bog prosti raku regije Celje. Financiranje: Združbo slovenskih dermatovenerologov / Avtorica besedila: prim. mag. Ana Benedič, dr. med., spec. dermatovenerologije. Produktivna: Logo vizualne komunikacije. Leto izdaje: 2016.

Ste vedeli?

- Sončna svetloba vsebuje tudi škodljivo ultravijolično (UV) sevanje, ki ga naša čutila ne zaznajo.
- **Izpostavljanje UV sevanju povzroča takojšnjo škodo** (npr. zagorelost kože, sončne opekline, zmanjšanje imunske odpornosti) **in številne kasnejše škodljive posledice** (pospešeno staranje kože, kožni rak, siva mrena idr.), ki se izrazijo šele po več letih izpostavljanja.
- V Sloveniji je rak kože najpogostejša vrsta raka pri ženskah in moških. Pogostost kožnega raka se tudi najhitreje večja. V obdobju 2008-2012 smo letno povprečno beležili 479 novih primerov najnevarnejšega raka kože – melanoma in 2.140 novih primerov drugih vrst kožnega raka.
- Soncu smo nenehno izpostavljeni v vsakdanjem življenju, tudi pri vrtnarjenju, sprehodu po mestu, poseadanju na vrtovih lokalov, hoji v šolo ali službo in pri poklicnem delu na prostem.
- **Varne sončne zagorelosti ni!**
Ni dovolj, da se varujemo le sončnih opeklin. Naravna polt brez zagorelosti je moderna. Kaže naše znanje in zdravstveno ozaveščenost ter nam zagotavlja, da bo tudi čez leta naša koža mladostna in brez poškodb, ki jih povzroča nezaščiten izpostavljanje soncu in drugim virom UV sevanja.

Razvoj vseh vrst kožnega raka je povezan z izpostavljanjem UV sevanju v mladosti in kasneje.

Razmislite

- Katere so vaše poklicne ali rekreativne aktivnosti na prostem?
- Kateri učinki izpostavljanja soncu vam ugajajo in bi se jim težko odrekli?
- Ali poznate druge možnosti za zadovoljitev teh potreb?
- Kateri učinki izpostavljanja soncu vas skrbijo in jih želite preprečiti?
- Ali poznate učinkovite načine zaščite pred soncem?
- Kdo za svojo zaščito pred soncem ne zna ali ne more poskrbeti sam?

80% izpostavljanja soncu je naključnega.

Seznajte se z nevarnostjo...

- UV sevanje je najmočnejše v štirih opoldanskih urah. Še posebej intenzivno je poleti na jasn in sončen dan.
- Zaradi sipanja v ozračju in odboja od vode, snega, skal ali betona se UV sevanje zelo okrepi in vas lahko opeče tudi v senci.
- Sončenje v solariju je enako škodljivo kot izpostavljanje naravnemu soncu. UV žarki iz solarija zelo starajo kožo.
- V vremenski napovedi je pričakovana dnevna moč UV sevanja izražena z UV- indeksom, ki mu prilagodimo uporabo zaščitnih ukrepov.

Vsaka zagorelost opozarja na poškodbo kože.

Pospeseno staranje kože zaradi UV sevanja lahko preprečimo, če z zaščito pred soncem začnemo v zgodnjem otroštvu in jo izvajamo vse življenje.

...in uporabite učinkovito zaščito

Osnova je naravna zaščita

- **Senca:** naravna ali umetna.
- **Obleka:** lahke, a gosto tkane neprosojne tkanine, dolge hlačnice in rokavi.
- **Pokrivalo:** klobuk s širokimi kraji ali čepica z dolgim ščitnikom v legionarskem kroju s podaljškom za zaščito uhljev in vratu.
- **Očala:** 99 do 100% zaščita pred UVB in UVA sevanjem (CE, UV 400).

Dodatna zaščita so kemični varovalni pripravki

- Pravilna raba prepreči razvoj zagorele polti.
- Širokopspektralni (UVB in UVA).
- Visok sončni zaščitni faktor (SZF najmanj 30), ne glede na občutljivost vaše kože.
- Debel nanos: za celo telo potrebujete 35 ml!
- Uporaba pred izpostavljanjem in ponovno po plavanju ali znojenju oziroma vsaj na vsaki 2 uri izpostavljenosti.

Več informacij o pravilni uporabi kemičnih varovalnih pripravkov:

<http://www.nijz.si/sl/varno-s-soncem>

<http://www.zsd.si/projekti>

		STOPNJA ULTRAVIJOLIČNEGA SEVANJA				
		minimalna	nizka	zmerna	visoka	zelo visoka
UV indeks		0 - 2	3 - 4	5 - 6	7 - 9	10 - 15
Minute do opekline glede na tip kože	I.	>30	15 - 20	10 - 12	7 - 8,5	4 - 6
	IV.	-	75 - 90	50 - 60	33 - 40	20 - 30
		PRIPOROČENI ZAŠČITNI UKREPI				
Očala		✓	✓	✓	✓	✓
Kemična sredstva za zaščito pred soncem (kreme...)		✓	✓	SZF 30+	SZF 30 - 50+	SZF 50+
Klobuk				✓	✓	✓
Senca					✓	✓

UV indeks - mera za moč ultravijoličnega (UV) sončnega sevanja, ki jo poročajo nekateri mediji in Agencija Republike Slovenije za okolje (ARSO) v okviru bioremske napovedi: <http://meteo.arsa.gov.si/met/sl/weather/bulletin/bio>; SZF - sončni zaščitni faktor, tj. faktor zaščite pred opeklinami UVB sevanjem; uporablja se tudi kratica SPF (Sun Protection Factor);

V 1. in 2. razredu je bil osnovni namen projekta otroke in njihove starše opozoriti na pomen pravilne zaščite pred škodljivim delovanjem sončnih žarkov.

DEJAVNOSTI IN VSEBINE, ki so jih v ta namen izvedli:

- seznaničev otrok in staršev s projektom preko informativnega gradiva,
- izvedba dejavnosti na prostem do desete ure,
- nošenje zaščitnih pokrival (kap, klobučkov), sončnih očal pri bivanju na prostem,
- prebiranje otroške literature in slikovnega gradiva na temo projekta,
- likovno ustvarjanje, izdelava legionarskih pokrival,
- opazovanje sence, igre s senco,
- petje pesmice Sijaj, sijaj sončece.

DEJAVNOSTI IN VSEBINE, ki so jih v ta namen izvedli 2. razredi:

- Pogovor o nevarnostih, ki jih povzroča nepravilno in pretirano izpostavljanje soncu.
- Pogovor o zaščiti pred soncem.
- Učenci so v šoli pri aktivnostih v naravi vestno uporabljali pokrivala, očala.
- Imeli so nalogo, da poučijo starše o nevarnostih, ki jih povzroča sonce in o zaščiti pred soncem.
- Pogovor o tem, kako bi se zaščitili pri raznih zunanjih popoldanskih športnih dejavnostih, ki jih obiskujejo.
- Pri LUM so izdelali ščitnike za sonce in plakat o zaščiti pred soncem.

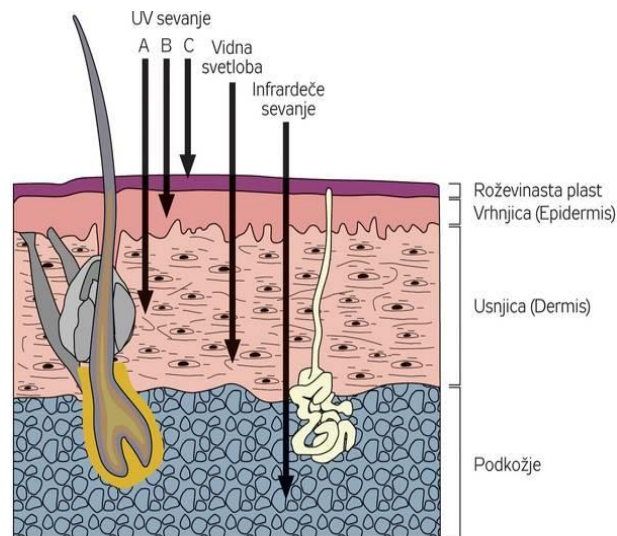
Od 3.–5. razreda in v 9. razredu so pri učnih urah podrobneje obravnavali koristi in škodljivosti sonca ter zaščito pred žarki.

KAKO JE TELO ZAŠČITENO PRED ŽARKI (UV SEVANJEM)

- Koža
- Ozonska plast Zemlje

UV SEVANJE

Ultravijolični žarki (UV) so nevidni, jih ne vonjamo in ne okušamo. Povzročajo pa sončne opekline. Glavni vir UV sevanja je sonce, umetni vir pa skoraj vsa svetlobna telesa, luči.

UV sevanje delimo glede na valovno dolžino na tri dele:

- kratkotrajno sevanje (UVC) – najbolj nevarni,
- srednjevalovno sevanje (UVB) – opeklinski (skozi vodo),
- dolgovalovno sevanje (UVA) – skozi steklo.

KOŽA

Prekriva celotno površino telesa in jo varuje pred škodljivimi vplivi.

Koža se z leti spreminja. Z leti se tanjša, izgublja prožnost in se guba. Predvsem dolgotrajno in ponavljajoče izpostavljanje žarkom, kožo uničuje in stara. Škode ne moremo popraviti.

OZON

OZON je zaščitni plast okrog Zemlje. Ščiti žive organizme pred nevarnimi sončnimi žarki. Z večanjem števila prebivalcev, števila tovarn in industrije se je začela ozonska plast tanjšati. Količina UV svetlobe, ki prodre do zemeljskega površja, je vse večja.

KORISTNI IN ŠKODLJIVI UČINKI

Učenci so izdelali plakate o koristi in varnosti sonca ter plakate o varni zaščiti pred soncem. Učenci so bili ustvarjalni tudi pri pisanju pesmic.

Priporočila so učenci upoštevali pri raznih dejavnostih po pouku (Eko tabor, pohodi, v OPB, pri preživljanje prostega ...) Nadeli so si kapo, sončna očala ter oblekli lahka dolga oblačila.

Učenci so spoznali, da je potrebno priporočila upoštevati tako na morju kot v gorah. Dogovorili smo se, da bodo pravilno zaščito uporabljali tudi med počitnicami in nanjo opozarjali tudi starše.

SONCE

Vitamin D pridobimo, če na soncu vsaj malo poležimo.

Od 10. do 16. ure,
sonce res nevarno je,
zato na plažo prosim NE!

Sončna krema in očala
pred soncem ščitita nas,
zato njuna uporaba
nujna je za nas.

UGANKA

Staranje kože, izpuščaji in opekline,
pa nam vseeno vitamin D podari.
Kaj je to?

Zaja Postružnik,
Špela Kokot,
Alja Sedič, 3. b